

Pripovedka o Luki Prismuki

Tisti dan, ko se je v Dragočajni rodil Luka Prismuka, je bil ravno pustni torek.

Iz hiš je dišalo po cvrtju, zakaj stara navada je, da mora biti na pustni dan kaj boljšega za pod zobe.

Kdo bi le zmeraj otepal črn kruh, saj Dragočajci so drugače premožni ljudje; bele moke iz domače pšenice imajo na pretek, masti jim tudi ne manjka, ker vprav pred Pustom zakoljejo skoraj pri vsaki hiši kar po dva prašiča.

Prismukovi so ta pustni torek še prav posebno slovesno obhajali, zakaj rojstvo sina ni kar si bodi.

Družina Prismukova je bila sicer mnogoštevilna — bilo je pet otrok, trije sinovi in dve hčeri — pa so šestega člana družine sprejeli z nič manjšim veseljem kakor prejšnje.

To pa tembolj, ker je bil novorojenec čudo svoje vrste.

Otrok namreč niti enkrat ni zajokal, kakor je to pri novorojencih navada, temveč se je venomer samo — smejal.

Namesto joka je bil torej smeh v hiši in soseda Škrbinka, ki je bila botra otrokom, je brž takole uganila:

»Kaj takega pa še ne! Seveda, Pust je, najveselejši dan v letu — ali se naj potem otrok cmeri? Veseljak bo, to vam povem, da mu ne bo enakega.«

Ko je soseda to izgovorila, jo je nekaj zaščegetalo v nosu in je kihnila.

»Tako je,« se je obrnila k navzočnim. »Ali nisem pravila, da bo tako? Luka, štefan vina plačam — na zdravje otroka!«

Te zadnje besede so veljale očetu in gospodarju Luki Prismuki.

Ženske so se kar namuzale, ko se je soseda botra tako obnesla. Ena je dejala:

»Veste kaj? Še to bi bilo treba poizvedeti, ali bo otrok ostal doma ali bo odšel po svetu...«

Ostale so pritrdile, ta pa je zgrabila smejočega se nebogljence v zibel in ga — ne bodi lena — položila na sobni prag.

Otrok tudi zdaj ni zajokal, temveč se je zasmeljal in se zakotalil čez prag v vežo.

»Jej, ali vidite?« so zategnile ženske. Botra Škrbinka pa je povedala:

»Čez prag se je zakotalil otrok; tega pa ne boš obdržal doma, Luka; po svetu se bo šel potepat.«

Ko so sosede položile otroka nazaj v zibel in se dodobra naklepetale, se je ena izmed njih nenadno spomnila, kako naj bo otroku ime.

Vprašale so mater.

Ta pa je odvrnila:

»Kar on naj pove, oče; meni je vseeno.«

Gospodar Luka Prismuka je v zadregi pokašljeval in ni vedel, ne kaj, ne kako naj odgovori.

»Sitna reč — tole ime,« je slednjič zinil.

»Na pustni dan je prišel otrok na svet; a Pust — Pust ga ne moremo imenovati, saj se že zdaj zmeraj smeje...«

»Kje neki — Pust!« je odklonila tudi Škrbinka. »Prinesi pratiko, Luka, tam je dovolj svetnikov, bomo že enega izbrali.«

A zdaj je bil oče Prismuka v še hujši zadregi.

»Pratike pa ni pri hiši, škoda, zares škoda...«

»Da nimate pratike? Kako pa to, da ne?«

»I, kaj jaz vem! Pri nas nikoli nobenega trebuha ne boli, da bi nanj pratiko polagali.«

»Pa ti stopi ponjo, Lenka!«

Soseda Škrbinka je kar zviška pogledala Luko.

»Pri nas pa pratike sploh ne potrebujemo, imamo koledarjev dovolj, po vseh stenah vise,« se je odrezala.

Sosede pa v smeh, a nazadnje se je izkazalo, da nikjer v vsej Dragočajni nimajo pratike.

»Bom pa napregel sani,« se je tedajci domislil gospodar, »pa grem po pratiko k fari.«

Koder koli je Luka Prismuka hodil, povsod je s svojim smehom in norčijami vžigal v ljudeh dobro voljo in veselje.

Nekega dne so ga sredi temnega gozda srečali trije razbojniki z zakrinkanimi obrazi.

Luka Prismuka seveda ni vedel, kdo so, in je mislil, da ima opraviti s svojimi pajdaši.

»Ne bodi norčav, teleban,« se je zdaj razhudila žena. »Pa naj se otrok imenuje po tebi.«

»Saj res,« so pritrdile ženske in tako je tudi ostalo.

Dokler je bil majhen, so razposajenca, ki je zmeraj kakšne norčije uganjal, klicali za Lukca; ko pa je dorastel, je postal Luka — Luka Prismuka.

Polnih pet let je v šoli trgal hlače in učitelj ga je imel tako rad, da ga je ves čas obdržal kar v prvem razredu.

Za silo pa se je Luka Prismuka vendarle naučil brati in pisati.

Nekoč, bilo je v predpustu, vprav na njegov rojstni dan, pa je Luka Prismuka kar na lepem pobegnil v svet.

In tako se je res izpolnilo prerokovanje vaških klepetulj ob njegovem rojstvu.

»He, bratci,« se je zasmel, »ali tudi vi uganjate šale po svetu?«

Razbojniki so ga grdo pogledali, eden izmed njih je zamrmral proti tovarišema:

»Tale bedak bi nam pa utegnil še koristiti.«

»Kdo si, kam in od kod?« se je obrnil k Luki in mu od blizu pogledal v obraz.

»Jaz sem Luka Prismuka, hodim po svetu svojo pot in sem doma tam in tod.«

Ta odgovor je bil razbojnikom očitno všeč, zakaj postali so nekoliko prijaznejši in povabili Luko s seboj.

Dolgo so hodili, šele v mraku so dospeli iz gozda na ravan, kjer je stala samotna graščina.

Ob robu gozda so se razbojniki ustavili. Poglavar je dejal:

»Ti, Luka Prismuka, nam boš pomagal, si razumel? Tistole graščino bi radi obiskali nocoj. Pojdi tja, zabavaj graščaka in njegove ter prosi nato za prenočišče. Ponoči pa, ko boš zaslišal žvižg, nam odpri vrata. razumeš? Če ne narediš vsega tako, kakor sem ti zapovedal, te obesimo jutri zarana na prvo drevo. Pojdi!«

Luka Prismuka se je veselo poslovil od razbojnikov in jo mahnil proti graščini.

Tam so ga sprejeli z odprtimi rokami in so se pozno v noč zabavali ob njegovih burkah in šalah.

Nato so se odpravili spat.

Tedaj je Luka Prismuka zaslišal žvižg.

Šel je in odklenil vrata.

Trije zakrinkani razbojniki so planili v graščino z ostrimi noži v rokah.

Luka Prismuka pa je tedajci skočil vrh stopnic in se pričel na vse grlo krohotati.

Graščak, njegova družina in služinčad, ki še niso bili pospali, so bili takoj na nogah.

Med vriščem in hrupom so pregnali razbojnike, ki so preklinjaje zbežali nazaj v gozd.

Luka Prismuka pa je ostal vrh stopnic in se še zmeraj krohotal.

»Lopov!« ga je nahrulil graščak. »To si napravil ti! Zgrabite ga in ga vrzite v ječo!« je zaukazal svojim ljudem.

Vse Lukovo zatiranje, da ni mislil nič slabega, ni pomagalo.

Zaprli so ga in imajo menda zaprtega še danes.

Zato pa tudi na svetu ni pravega veselja več, ker ni Luke Prismuke, da bi ljudi zabaval; pač pa je mnogo takih razbojnikov in potepuhov, ki svet samo sleparijo in goljufajo, a kljub temu uživajo svobodo.

Nemara bo tedaj bolje, kadar se bo izkazala nedolžnost Luke Prismuke.

Kdaj in kako — pa nihče ne ve.

Bela vojna

„Dajmo se kepat!“

Stanko veli,

„saj se domov nam
še nič ne mudi!“

Rada ubogata

Miha, Boštjan —

vname se bitka
sred snežnih poljan.

Kepa za kepo

po zraku frči,

naši fantiči

so mokri že vsi.

Kaj pa doma bo,

nobeden ne ve,

ako povrh še

obed zamudé . . .